

IOLANDA MITROFAN
Coordonator

**PSIHOPATOLOGIA, PSIHOTERAPIA ȘI
CONSILIEREA COPILULUI**
(abordare experiențială)

COLECȚIA ALMA MATER
Editura SPER BUCUREȘTI 2001

PSIHOPATOLOGIA, PSIHOTERAPIA ȘI CONSILIEREA COPILULUI
(abordare experiențială)

AUTORI

IOLANDA MITROFAN (Coordonator)
ELENA OTILIA VLADISLAV
GEANINA CUCU – CIUHAN
ELENA ANGHEL
CODRUȚA LĂUNEANU
DORU BUZDUCEA
A contribuit MARINA BADEA

Acest volum a apărut sub egida
Societății de Psihoterapie Experiențială Română

Copyright ©, 2001, Editura S.P.E.R.
Toate drepturile rezervate Editurii S.P.E.R.
Reproducerea, copierea sau traducerea parțială sau integrală a acestei lucrări se pot face numai cu acordul scris al S.P.E.R.

Copyright ©, 2001 by S.P.E.R. All rights reserved.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

Psihopatologia, psihoterapia și consilierea copilului:(abordare experiențială) / Iolanda Mitrofan. (coord.), Elena Otilia Vladislav, Geanina Cucu-Ciuhan, Elena Anghel, Codruța Lăuneanu, Doru Buzducea

București: Editura S.P.E.R., 2001
p. 373; cm. 24 – (Alma Mater : 2)
Bibliogr.
ISBN 973-99221-9-8

- I. Mitrofan, Iolanda (coord.)
- II. Vladislav, Elena Otilia
- III. Cucu-Ciuhan, Geanina

616.89-053.2

Redactor științific: Iolanda Mitrofan

Tehnoredactori: Anca Constantin
Adrian Luca

Difuzare: Editura S.P.E.R.
Str. Ritmului, Nr. 2A, Sect.2, București,
Tel. 3148972 / 093.210648 / 093520933

Tipar: SITECH SRL
Str. A.I. Cuza, Bl. A, Et. 1, Craiova
Tel. / Fax: 051.414003

COLECTIVUL DE AUTORI

IOLANDA MITROFAN

- Profesor Doctor – Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București.
- Coordonator de stagii de studii aprofundate și doctorat în psihologie și psihoterapie, Centrul de Dezvoltare Personală Consiliere și Psihoterapie Experiențială
- Aproximativ 20 ani este cercetător științific (gr. I) și psihoterapeut în domeniul clinic la Institutul Național de Expertiză Medicală și Recuperare a Capacității de Muncă.
- Stagii de formare (specializări) în: psihoterapia experiențială a unificării, gestalt-terapie (Belgia), somato-analiză, analiză bioenergetică și reichiană (Franța), NLP, terapii creative (Olanda), meditație creativă, terapii de cuplu și familie.
- Autor și coautor a peste 100 de studii, articole științifice și teme de cercetare. Volume publicate: „Cuplul conjugal – armonie și dezarmonie” (1989), „Familia de la A la Z” (1991), „Elemente de psihologia cuplului” (1994, 1996), „Psihologia relațiilor dintre sexe. Mutații și alternative” (1997), „Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei” (1998), „Psihoterapia experiențială” (1997), „Jocurile conștiinței sau Terapia Unificării” (1999), „Psihologia pierderii și terapia durerii” (1999), „Orientarea experiențială în psihoterapie” (2000).
- Președinta Societății de Psihoterapie Experiențială Română – SPER. Psihoterapeut și formator în cadrul SPER.
- Coordonatoarea programelor formative în psihoterapie derulate în colaborare cu Universitatea București și Colegiul Consilierilor și Psihoterapeuților din România.
- Director și fondator al Revistei de Psihoterapie Experiențială.

- Coordonatoarea Centrului de Dezvoltare Personală, Consiliere și Psihoterapie Experiențială, în cadrul unui program al Universității din București în parteneriat cu SPER.

ELENA ANGHEL

- Studii aprofundate în psihodiagnostic și psihoterapie (M.D.);
- Consilier școlar-coordonator al Centrului Municipal de Asistență Psihopedagogică, București;
- Specializări în consiliere și psihoterapie experiențială (diplomă de psihoterapeut), psihoterapie reichiană, somatoanaliză, gestaltterapie, artterapie;
- Publicații în Revista de Psihoterapie Experiențială;
- Practician în consilierea și psihoterapia copilului, adolescentului și familiei (Centrul de Dezvoltare Personală, Consiliere și Psihoterapie Experiențială, SPER, Universitatea București);
- Membru SPER;

CODRUȚA LĂUNEANU

- Studii aprofundate în psihodiagnostic și psihoterapie (M.D.);
- Consilier pentru orientarea carierei în Ministerul Apărării Naționale;
- Preparatură universitară la Universitatea Hyperion
- Specializări în consiliere și psihoterapie experiențială (diplomă de psihoterapeut), psihoterapie reichiană, somatoanaliză, gestaltterapie;
- Publicații în Revista de Psihoterapie Experiențială;
- Practician în consilierea și psihoterapia copilului și familiei (Centrul de Dezvoltare Personală, Consiliere și Psihoterapie Experiențială, SPER, Universitatea București);
- Membru SPER;

GEANINA CUCU-CIUHAN

- Doctor în psihologie la Universitatea București.
- Psiholog cu studii aprofundate în psihoterapie și psihodiagnostic.
- Activitate publicistică în Revista de Psihoterapie Experiențială. Autor al cărții „Psihologia școlarului mic: dezvoltare normală, psihopatologie și psihoterapie” (2000), „Psihoterapia copilului hiperactiv - o abordare experiențială” (2001)
- Lector universitar la Universitatea din Pitești, Facultatea de Teologie, Catedra de Științe Socio-Umane – susține cursurile: Psihoterapie și terapii de familie (secția Teologie – Asistență Socială) și Psihologie experimentală (secția Filosofie – Psihologie).
- Practician în consilierea și psihoterapia copilului (Centrul de Dezvoltare Personală, Consiliere și Psihoterapie Experiențială pentru copil, adolescent, cuplu și familie, filiala SPER, Pitești);
- Membru SPER.

DORU BUZDUCEA

- Asistent social cu studii aprofundate în politici sociale. Experiență de consilier în problemele copilului și familiei afectate de HIV / SIDA.
- Doctor în sociologie la Universitatea din București.
- Autor și coautor al volumelor: „SIDA – Confluente psihosociale” (1997), „Pentru o societate centrată pe copil” (1997), „Psihoterapia Experiențială” (1997, 1999), „Psihologia pierderii și terapia durerii” (1999).
- Asistent universitar la Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială: seminarii de psihoterapie și asistență psihologică a persoanelor cu SIDA și boli cronice.
- Membru SPER.

ELENA OTILIA VLADISLAV

- Doctorand în psihologie;
- Studii aprofundate în psihodiagnostic și psihoterapie;
- Cadru universitar la Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea București- susține seminarii la disciplinele: Psihopatologia și Psihoterapia copilului, Psihoterapie Experiențială, Psihodramă Clasică, Psihoterapii de Familie;
- Specializări în: psihoterapie experiențială, gestalt- terapie, somatoanaliză, în curs de formare în psihodramă clasică moreniană;
- Coautor al cărții „Psihoterapia experiențială”(1998), articole în Revista de Psihoterapie experiențială;
- Practician în consilierea și psihoterapia copilului, adolescentului și familiei (Policlinică de copii și Centrul de Dezvoltare Personală, Consiliere și Psihoterapie experiențială, SPER; Univ. București)
- Membru fondator SPER

MARINA BADEA

- Studii aprofundate în psihodiagnostic și psihoterapie (M.D.);
- Specializări în consiliere și psihoterapie experiențială (diplomă de psihoterapeut), psihoterapie reichiană, somatoanaliză, gestaltterapie, artterapie;
- Publicații în Revista de Psihoterapie Experiențială;
- Practician în consilierea și psihoterapia copilului, adolescentului și familiei (Centrul de Dezvoltare Personală, Consiliere și Psihoterapie Experiențială, SPER, Universitatea București);
- Membru SPER;

Motto:

Diana, 8 ani – Un dar pentru terapeut:

„De pe pământ mi se părea că stelele sunt colorate.
Mi se părea că sunt roșii și verzi,
Mi se părea că vorbesc între ele.
Oare ce spun?
Un nor albastru a acoperit stelele.
Acel nor era de ploaie
El spunea că va veni ploaia.”

CUPRINS

Prefață	13
Partea I	
ELEMENTE DE PSIHOLOGIE A COPILULUI	16
Cap. I Ce este psihopatologia și psihiatria copilului? Câteva precizări conceptuale și repere de analiză ale tulburărilor psihice la vârsta copilăriei (Iolanda Mitrofan)	16
I.1. Concepte-cheie	16
I.2. Aspecte diferențiale între psihopatologia copilului și a adultului	17
I.3. Criterii ale dezvoltării psihice normale – câteva elemente de bază pentru un psihodiagnostic diferențial al normalității/anormalității în dezvoltarea psihică a copilului	19
Cap. II Elemente de nozografie, evaluare psihopatologică și psihodiagnostică a copilului (Iolanda Mitrofan)	23
II.1. Clasificarea tulburărilor psihice din perioada copilăriei și adolescenței	23
II.2. Etiologia, prognosticul și epidemiologia tulburărilor psihice ale copilăriei	26
II.3. Metode de evaluare psihologică și psihodiagnostică a copiilor și a sistemului lor familial	30
Cap. III Psihogeniile la vârsta copilăriei (Geanina Cucu Ciuhan)	43
III.1. Clasificarea psihogeniilor la copil	43
III.2. Reacțiile psihogene la copil	44
III.3. Nevrozele copilăriei	48
III.4. Dezvoltările prevalente de personalitate la copil	56
Cap. IV Devierile comportamentale la copil (Geanina Cucu Ciuhan)	58
IV.1. Clasificarea tulburărilor de comportament	58
IV.2. Tulburările de conduită și opoziționismul provocator	66
IV.3. Hiperactivitatea cu deficit de atenție	67
IV.4. Modalități de abordare a copiilor cu devieri comportamentale	82

Cap. V	Endogeniile și insuficiențele psihice la copil (Geanina Cucu Ciuhan)	89
V.1.	Clasificarea endogeniilor la copil	89
V.2.	Psihozele endogene	89
V.3.	Insuficiențele psihice	97
V.4.	Modalități de abordare a cazurilor cu tulburări psihotice	100
Partea a II-a	ELEMENTE DE PSIHOTERAPIE, CONSILIERE ȘI OPTIMIZARE COMPORTAMENTALĂ A COPIILOR	102
Cap. I	Concepte de bază, metode și tehnici de orientare experiențială (Elena O.Vladislav)	102
I.1.	Ce este psihoterapia copilului?	102
I.2.	Obiectivele și desfășurarea procesului terapeutic	104
I.3.	Cum abordăm copiii prin metode și tehnici experiențiale (expresive și gestalt-creative)	111
I.3.1.	Desenul ca abordare diagnostică și terapeutică a copilului	111
I.3.2.	Alte mijloace expresive în psihoterapia copilului	123
I.3.3.	Gestalt-terapia la copii (Marina Badea)	141
Cap. II	Incursiune în universul simptomatologic și terapeutic al copilului. Studii de caz (Elena O.Vladislav)	147
II.1.	Andrei – un tic vocal sau tuse psihogenă	149
II.2.	George – un caz de balbism	153
II.3.	Dana – clipitul buclucaș și gelozia fraternă	160
II.4.	Ana – o casă în care te poți rătăci sau criza de protest	169
II.5.	Claudiu – blocajul autoapărării sau despre tendințele contrarii și unificarea interioară	173
II.6.	Anca – o fetiță cu capul în nori sau despre Familia Plântuca	177
II.7.	Diana – o terapie centrată pe maturizarea emoțională	182
II.8.	Cosmin – „Sunt furios pe tine, tată!”	192
II.9.	Gabriel – copilul divorțului și controlul durerii	199
II.10.	Cristina – o fetiță care l-a luat pe „Nu vreau” în brațe	208
II.11.	Robert – cel neastâmpărat (Geanina Cucu Ciuhan)	214
Cap. III	Experiența pierderii și a durerii la copii. Repere în consiliere. (Doru Buzducea)	220
III.1.	Pierderi așteptate versus pierderi neașteptate	220
III.2.	Fazele durerii și reacțiile comportamentale specifice la copii	223
III.3.	Refacere și reșezare. Consilierea copiilor (triști, depresivi, anxioși și agresivi) și a familiilor lor	228

III.4. Câteva tehnici specifice de lucru	231
III.5. Copiii și veștile rele. Durerea și comunicarea terapeutică. Repere în consiliere.	234
III.6. Structura procesului de dezvoltării – un model pentru părinți, consilieri și psihoterapeuți	241
Cap. IV Psihoterapia experiențială de grup a copilului în contextul sistemului familial - Un model experimental de optimizare a relației părinți – copii (Elena Anghel, Codruța Lăuneanu)	248
IV.1. Prezentarea cadrului metodologic al modelului de optimizare	248
IV.2. Lucrul cu grupul de familie (grupul părinților)	250
Caz 1. Problematika familiei în destrămare. Laura – o mamă potențial singură	251
Caz 2. Problematika familiei care se reîntregește. Gabi – o mamă în căutarea unui rol adecvat	256
Caz 3. Problematika familiei complete cu tată demisionar. Ema – o mamă suprarresponsabilă	260
Caz 4. „Decontaminarea” de trecut a relației familiale prezente. Sanda – o soție-copil	265
IV.3. Lucrul cu grupul copiilor din perspectiva contextului familial	275
IV.3.1. Psihodrama – context terapeutic de dezvoltare a problematikii copilului monoparental	275
IV.3.2. Dileme ale relației copilului monoparental cu părinții	283
IV.4. Grupul mixt – context de transformare psihoterapeutică „împreună” a părinților și copiilor	292
IV.5. Evaluare, concluzii și implicații ale modului de optimizare a relației părinți – copii	302
Cap. V Grupul experiențial de dezvoltare personală cu copii – ghid metodologic (Elena Anghel)	305
Note	345
Bibliografie	357